

Regeringskansliet, Finansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se

Remiss av SOU 2022:14 Sänk tröskeln till en god bostad

Er beteckning: Fi2022/01157

Sammanfattning

Länsstyrelsen Östergötland ser positivt till förslagets ansats att reformera bostadsplaneringen genom att den får ett bredare och mer aktivt anslag och även att den får större tydlighet om de politiska prioriteringarna, både på statlig och kommunal nivå. Formulering av ett nytt bostadspolitiskt mål är en mycket viktig central del i detta. En annan viktig del är att åtgärder inom bostadsplaneringen måste bestå av flera olika delar, förutom produktion och utbudsskapande åtgärder även fördelning och förmedling, konsumtion och efterfrågan samt renovering och förvaltning. Länsstyrelsen understryker vikten av att underlagen för bostadsplaneringen utvecklas och att socialtjänsten ska medverka i de kommunala arbetsprocesserna.

Länsstyrelsen ställer sig dock tveksam till om de föreslagna åtgärderna är tillräckliga för att säkerställa en socialt hållbar bostadsförsörjning i hela landet. En risk med att framtvinga nya ställningstaganden varje mandatperiod är att de långsiktiga behoven tappas bort till förmån för mer kortsiktiga insatser. Mer genomgripande långsiktiga ställningstaganden, inte minst gällande samhällets ekonomiska åtaganden, skulle behövas om dessa frågor ska få en lösning. Därför är det viktigt att, så som utredningen föreslår, en parlamentarisk kommitté tillsätts med sikte på att säkerställa långsiktiga spelregler för bostadsförsörjningen. Länsstyrelsens nuvarande och förväntat kommande insatser inom bostadsplaneringsområdet har inte rönt något intresse i utredningen vilket är förvånande med tanke på Länsstyrelsens uppgifter med att stödja kommunerna och verka för att tillgodose behoven av bostäder.

11.1 Utredningens samlade bedömning

Länsstyrelsen Östergötland, fortsättningsvis Länsstyrelsen, delar utredningens syn att bostadsplaneringen måste breddas och bli mer handlingsinriktad, liksom att ansvaret för en socialt hållbar bostadsförsörjning måste bygga på ett delat ansvar mellan stat och kommun. Det är bra att utredningen synliggör behoven av åtgärder för

att motverka hemlöshet och för att bättre uppmärksamma barns särskilt utsatta situation. Länsstyrelsen instämmer helt i att åtgärder inom bostadsplaneringen behöver utgå från ett samspel mellan flera olika delar - produktion och andra utbudsskapande åtgärder, konsumtion och efterfrågan, fördelning och förmedling samt förvaltning och renovering. Länsstyrelsen delar också bilden att utmaningarna inom området är stora, att kunskapsunderlagen väsentligt behöver förbättras och att de bostadspolitiska verktygen behöver användas på ett mer strukturerat och medvetet sätt än idag.

11.2.1 En ny bostadsförsörjningslag

Länsstyrelsen ser positivt på förslaget att omarbета Bostadsförsörjningslagen med den inriktning som anges. En sådan lagstiftning skulle, enligt Länsstyrelsens bedömning, skapa bättre förutsättningar än idag för ett åtgärdsinriktat och målfokuserat samarbete mellan alla berörda aktörer. En särskilt viktig del av förslaget är att målet för bostadsförsörjningen inarbetas i lagen.

11.2.2 Målet för bostadsförsörjningen och dess innebörd

Länsstyrelsen har inget att invända mot föreslagen formulering av målet. Det är dock angeläget att i samband med en kommande eventuell proposition förtydliga och fördjupa motiven till vald formulering, inklusive dess avgränsning, i syfte att den ska få en god förankring och även för att den ska kunna fungera som tydligt förarbete till lagstiftningen.

11.2.3 Nationell handlingsplan för bostadsförsörjningen

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om nationell handlingsplan för bostadsförsörjningen. Länsstyrelsen har inget att erinra mot utredningens resonemang om handlingsplanens innehåll, vilket förutsätts kunna modifieras efter behov. Inför lagstiftningens införande är det dock viktigt att tydligare beskriva den process i form av lämpligt utformat underlag samt myndigheters och andra samhällsaktörers deltagande som ska föregå regeringens beslut om handlingsplan.

11.2.4 Kommunal handlingsplan för bostadsförsörjningen

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget. Länsstyrelsen understryker vikten av att handlingsplanen bygger på lokala mål och att arbetet med att ta fram planen ska vara förvaltningsövergripande. Särskilt viktigt är det att socialtjänsten medverkar.

11.2.5 Ett utvecklat analysmaterial

Länsstyrelsen ser positivt på förslaget. Ett utvecklat kunskapsunderlag baserat på en uppföljning av tidigare genomförda åtgärder kommer att få avgörande betydelse för möjligheten att kontinuerligt förbättra nyttjandet av de bostadspolitiska verktygen. En ökad ansträngning från Boverket att lämna underlag och vägledning bedöms vara betydelsefull.

Länsstyrelsen vill här också understryka vikten av att socialtjänstens kunskaper och erfarenheter tas till vara vid framtagande av lokala underlag. Om uppdragsgivarens intention är att förändra den situation som råder idag är det mycket angeläget att all lokal kunskap som finns kring utsatta och marginaliserade grupper på bostadsmarknaden tas med i analyserna. Ett arbete för en hållbar planering kring goda bostäder måste bygga på en bred grund och samlad kunskap kring hela välfärdsuppdragets utmaningar. Redan idag finns uttalade uppdrag i exempelvis Socialtjänstlagens 3 kap kring vikten av involvering av företrädare för socialtjänsten. Ska trenden med ökad ojämlikhet brytas behövs en tydligare förväntan på involvering av även dessa aktörer med kunskap kring bland annat våldsutsatta kvinnor och gängkriminella som i sin strävan att lämna behöver en nystart.

11.2.6 Krav på samordning mellan kommuner

Länsstyrelsen instämmer i förslaget. Att lagen tydliggör kommunens ansvar för att beakta mellankommunal samordning skulle underlätta Länsstyrelsens främjandearbete. Länsstyrelsen delar uppfattningen att kravet på samordning inte bör skrivas fast mer detaljerat än nu med tanke på de vitt skilda förutsättningar som råder i olika kommuner.

11.2.7 Bestämmelse om att riktlinjer för bostadsförsörjning ska vara vägledande överförs till PBL

Länsstyrelsen ställer sig tveksam till förslaget. Skrivningen i PBL ger intryck av att översiktsplanen enbart kan behandla en bostadsrelaterad fråga om behovet framgår av handlingsplanen för bostadsförsörjning. Vi förstår att det inte är menat så, men anser att lagändringsåtgärden behöver övervägas ytterligare och förklaras bättre, så att intentionerna med att skapa ett växelspel mellan översiktsplaneringen och bostadsplaneringen framträder bättre.

11.2.8 Bestämmelserna om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag flyttas men ändras inte i sak

Länsstyrelsen har inget att erinra mot förslaget. Det är bra att dessa regler inordnas i Bostadsförsörjningslagen.

11.2.9 Bestämmelserna om kommunalt stöd till boendet överförs till den nya bostadsförsörjningslagen

Länsstyrelsen har inget att erinra mot förslaget. Det är bra att dessa regler inordnas i Bostadsförsörjningslagen.

11.2.10 Ett råd för socialt hållbar bostadsförsörjning

Länsstyrelsen ser positivt på förslaget. Rådet kan bli viktigt för samlad kunskapsutveckling kring bostadsförsörjning. Det kan övervägas att tydligare knyta rådet till uppgifter med uppföljning av den nationella handlingsplanen.

11.3 Fördelning och förmedling, samt konsumtion och efterfrågan

Länsstyrelsen ser positivt på förslaget att mer offensivt inrätta och utveckla bostadsförmedlingar som bostadspolitiskt verktyg.

11.3.3 Hyresvärdars tillträdeskrav på nya hyresgäster regleras

Länsstyrelsen har inget att erinra mot förslaget. I sammanhanget måste dock näringsfriheten beaktas. Lagändringen bedöms därför få en i första hand symbolisk, och begränsad praktisk, betydelse. Däremot kan den i förlängningen uppmuntra mer samarbete mellan kommunen och fastighetsägare.

11.3.5 Kommuner ska tillhandahålla hyresgarantier

Länsstyrelsen stödjer förslaget. Åtgärden är i linje med en höjd ambitionsnivå för socialt hållbar bostadsförsörjning. Länsstyrelsen instämmer också i att hanteringen av hyresgarantier i första hand bör fokuseras på barnfamiljer (11.3.6) samt att Boverket i samverkan med Socialstyrelsen bör få i uppdrag att vägleda kommunerna om hanteringen av hyresgarantier och sociala kontrakt (11.3.7)

11.4 Produktion och andra utbudskapande åtgärder samt förvaltning och renovering

Länsstyrelsen ser positivt på förslaget att ändra upphandlingsreglerna för allmännyttiga bostadsbolag. Därmed borde insatser med bostadsbyggande och renoveringar underlättas.

11.4.2 Enklare och snabbare för statliga myndigheter att överlåta statlig mark som de förvaltar

Länsstyrelsen tillstyrker förslagen. Det är angeläget att överlåtelser av statlig mark för bostadsbyggande förenklas och snabbas upp.

11.4.3 Tydligare koppling mellan kommunens bostadsförsörjningsarbete och dess markanvisningar

Länsstyrelsen instämmer i förslagen. Det är viktigt att markanvisningarna går i takt med bostadsplaneringen och att de utvecklas bostadspolitiskt verktyg.

11.5 Vidare utredning

11.5.1 Nästa steg: En parlamentarisk kommitté

Länsstyrelsen uppmuntrar starkt att en bostadspolitisk kommitté tillsätts med uppgift att fördjupa utredningens resonemang och även att studera hur långsiktiga spelregler för bostadspolitiken ska få en lämplig utformning. Risken är annars att de nu föreslagna reformförslagen annars får en alltför kortsiktig prägel för att i grunden säkerställa en socialt hållbar bostadsförsörjning.

12 Konsekvenser

Länsstyrelsen bedömer att utredningens konsekvensbeskrivning i stora delar är relevant och välfunnen. Dock skulle behövas en mer kritisk analys av utfallet om bostadspolitikens samarbetsaktörer avviker från de gemensamma målen, eller om handlingsplanernas åtgärder inte blir tillräckligt långsiktiga.

Länsstyrelsen är också mycket förvånad att länsstyrelsernas avsedda insatser i stort sett inte behandlas alls i konsekvensbeskrivningen. Med en sådan reformering och ökad ambitionsnivå för bostadsplaneringen som föreslås skulle ofrånkomligen behovet av arbetsinsatser för länsstyrelserna öka väsentligt inom ramen för befintliga uppdrag. Om insatserna ska bli ändamålsenliga krävs då ökad kunskap och kapacitet hos länsstyrelserna vilket borde ha fångats upp på ett bättre sätt.

Allmänna synpunkter

Länsstyrelsen bedömer att utredningen har en bra problemanalys som sätter fingret på viktiga behov och tillkortakommanden med hittillsvarande bostadspolitik. Det är också mycket bra att behovet av samordning och samverkan understryks, liksom att stat och kommun bättre och mer aktivt måste använda de verktyg som finns till stöd för en ändamålsenlig bostadsförsörjning. Samtidigt går det inte att bortse från att utredningsförslagen sammantaget är ganska tunna inför den stora samhällsutmaning som ligger i uppgiften att säkerställa en god bostad till alla. Länsstyrelsens bedömning är att det kommer att bli mycket svårt eller i vart fall ta mycket lång tid att på ett respektabelt sätt uppfylla ett nytt bostadspolitiskt mål enligt intentionerna med utredningens direktiv och förslag. För att detta ska uppfyllas krävs att de långsiktiga

spelreglerna för både välfärds- och bostadspolitiken läggs fast på ett grundligare sätt och även en stor omställning av kommunernas, myndigheternas och de andra samhällsaktörernas agerande.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsråd Ann Holmlid med länsarkitekt Jan Persson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också Maria Larsson, Enheten för energi och klimat och Åsa Hedberg, Enheten för social hållbarhet, medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kopia till:

fi.sba.bb@regeringskansliet.se